

Operatyviniai žaidimai ir kas juos žaidžia

Lina Pečeliūnienė

Atkelta iš 1 p.

Ir tebemanote, kad “šiuo atveju ar šiuo metu nėra taip svarbu, ar visi, kuriems bus suduotas smūgis, galiausiai atsidurs teisme ir oficialiai bus pripažinti kaltais bei nuteisti”?

Manau, dabar jau pavėluota kažką daryti. Vargu ar dar yra tos netradicinės neordinarinės priemonės. Mano nuomone, tai turėjo sekti iš karto, kita diena.

Aš ir dabar pasisakau už įstatymų laikymąsi. Įstatymų yra ir toms neordinarioms priemonėms, tik reikia jas vykdyti. Gal keistai nuskambės, bet kada iškyla reali grėsmė valstybei, de ja, grubiai sakant, formuojasi vos ne “šešėlinė vyriausybė”, kuri vykdo savo nuosprendžius; kai atitinkamos grupės asmenų privalo nuolat mokėti šitoms šešėlinėms struktūroms mokesčius, tai jau atsiranda “valstybė” valstybėje. Taip griaujami valstybės pamatai. Tai gi tos neordinarinės priemonės turėjo būti.

Ką aš turėjau galvoj, sakydamas, kad ne tik svarbu kaltas ar... Turėjau galvoj, kad tos struktūros suprastų, jog po kiekvieno tokio žingsnio jos gaus milžinišką atkirtį iš visos valstybės. Ir kitą kartą prieš tokį poelgį susimąstytų, netgi galbūt pings savo rankomis stabdytų tokių žingsnių, kaip Čiapo nužudymas, padaryma. Kodėl daugelį metų JAV nenukentėjo nė vienas Federalinių tyrimų biuro agentas? Todėl, kad nusikalstamos grupuotės žino, jog

po to bus toks visų valstybės jėgų susivienijimas, toks smūgis, kad geriau jau nejudinti. Pas mus gi vėl praėjo tylom. Galas žino - išsiaiškins, neišsiaiškins...

1993 metų pradžioje, kai, mano giliu įsitikinimu, irgi viskas stovėjo ant ribos, formavosi nusikalstamos grupuotės, Vidaus reikalų ministerijos ir prokuratūros organai buvo sutrikę, jau tada reikėjo imtis kažko neordinaraus. Aš puikiai supratau, kad tas prevencinio sulaikymo įstatymas yra drastiškas, pavojingas. Bet kitos išeities nebuvo. Per tuos trejus metus dalis tų vadeivų pabėgo iš Lietuvos, išsislapsė, o kitos nusikalstamos struktūros (jos irgi gyvena rinkos sąlygomis) prisitaikė. Ir aš dabar galiu pasakyti ramia sąžine, kad prevencinio sulaikymo įstatymas išsisėmė.

Ir galbūt pasakysiu daugiau - mūsų teisėtvarkos organai siekia supaprastinti sau darbą, naudodami prevencinį, nebėra kūrybinių iniciatyvų. O patikėkit, kad mūsų padaryti pakeitimai Baudžiamojo proceso kodekse suteikė teisėsaugos organams neeilines galimybes. Daugely pasaulio valstybių to nėra. Ir va vėl mes ateinam prie tam tikros ribos, kada reikia imtis neordinarių priemonių.

Jau dabar spaudoj iškyla, kad S.Čiapas pats buvo nešvaraus verslo atstovas. Jis pateikė prokuratūrai savo konkurentų, priešininkų sąrašą. Ar tokių ir norėjote “neordinarių priemonių”, kad pagal Čiapo informaciją dabar būtų sulaikomi žmonės, nesvarbu, kalti jie ar nekalti?

Duokit jūs man nors vieną pavarde tų, kuriuos iš tikrųjų taip jau ir sulaikė visai nepagrįstai. Nebus tų, nebus to sulaikymo.

Dėl paties Čiapo. Nedisponuojau kokia nors ypatinga informacija. Nesinori užgauti ir jo artimųjų. Bet nematau, kad viskas taip paprasta, kaip “Lietuvos rytas” rašė. Čiapas irgi vykdė labai didelį verslą. Jo asmenybė nėra tokia paprasta, kaip bandoma pateikti.

Ar negalėjo būti taip, kad ne Čiapas dirbo saugumui ir prokuratūrai, o priešingai - prokuratūra dirbo jam? Ir, sakysim, prokuroras Paulauskas buvo “stogas” Čiapo darbams?

Teoriškai gali būti viskas. “Stogas”? Toks variantas įmanomas. Tik galbūt nesąmoningai. Nesąmoningai padėjo jo verslui. Tikrai taip galėjo būti. Bet tai tik teorinis samprotavimas.

Sugrįšiu dabar prie prevencinio. Mane buvo pasiekusios žinios, kad prevencinio sulaikymo įstatymas panaudojamas vienos konkuruojančios grupuotės prieš kitą grupuotę. Subtilybė ta, kad įstatymas panaudotas teisingai (tuos žmones reikėdavo sulaikyti), bet sąmoningai ar nesąmoningai buvo panaudojamas kitos tokios pat grupuotės (kurias irgi reikėtų izoliuoti) naudai, sudarant galimybę jai išplėsti įtakos sferą. Čiapas irgi užsiėmė labai plačiu verslu. Ir, savaime aišku, vyksta konkurencinė kova, pasidalinant įtakos sferas. Kad ir tam pačiam Kaune.

Tada labai įdomi mūsų teisėsaugos institucijų padėtis. Ar Vidaus

reikalų ministerijos ir prokuratūros susipriešinimas neatsirado būtent tokiu pagrindu: viena - “daktarų” įkaltas, kita - Čiapo?

Ne. Aš kategoriškai prieš. Neatmetu galimybes, kad vienas kitas žmogus Vidaus reikalų ministerijoje vykdo vienų užsakymus, o prokuratūroje vienas kitas žmogus vykdo kitų. Tokios galimybės aš, gink dieve, neatmetu, nors teisme patvirtinti negalėčiau, įrodymų neturiu. Bet to neatmetu. Tačiau garantuotas, kad absoliuti dauguma tų sistemų darbuotojų nevykdo jokių užsakymų, yra sąžiningi ir padorūs žmonės. Struktūrų nesuderinamumas daugiau kyla iš asmeninių ambicijų, netinkamos sąveikos.

Nereikalinga nesveika konkurencija. Turi būti labai gera koordinacija. Pas mus operatyvine veikla užsiminėja kelios žinybos. Ir prokuratūra turi teisę, ir Vidaus reikalų ministerija, ir Saugumo departamentas, ir muitinė, ir Krašto apsaugos ministerija. Ir kiekviena turi savo agentūrą. Aš bijau, kad dėl tos konkurencijos tarp žinybų mes priešim tokią stadiją, kad vienos institucijos slėpsis informaciją nuo kitų, o dar, neduok Dieve, pradės mėtyti viena kita dezinformaciją. Tai čia bus dar blogiau (jeigu to dar nėra). Aš kategoriškai pasisakau prieš tai, kad institucijos pasidavusios kažkokių grupuočių lobizmui. Neatmetu galimybes, kad tai yra atskirų tų institucijų asmenų problema.

Tačiau Kelmėje “prokuroro mafija” susiplovė su “komisaro mafija”. Laimėjo prokuroro.

Gal jau hiperbolizuotas pasakymas: prokuroro mafija ir komisaro mafija. Nors... Bet tai, apie ką aš kalbėjau, aš kalbėjau apie žemiausią grandį. Kal-

bu apie struktūras visos valstybės lygmeny, ne apie žemiausias grandis. Sunku patikrinti kiekvieną rajoną, kiekvieną miestelį.

Čiapas atsisakė apsaugos pats. Bet ar pateisinama, jog prokuratūra ir saugumas jo nesaugojo, jeigu, kaip teigiama, jis buvo jų informatorius. O gal čia kažkas visai ne taip? Ar valstybė neprisiima atsakomybės, kad jo neapsaugojo?

Kai nežinau visų niuansų, motyvų, dėl kurių jis atsisakė apsaugos... Gal tai buvo labai pasverti motyvai. Gal jis kaip tik galvojo, kad nesant apsaugos jam bus saugiau. Bet yra ir visokiausių apsaugos priemonių, ne vien akivaizdi fizinė.

Jeigu to nebuvo naudojama, tai, švelniai tariant, be reikalo. Ypač po publikacijų spaudoj, kad jis - pagrindinis liudytojas. Be jokios abejonės, reikėjo turėti galvoj, kad gali būti toks pasikėsinimas.

Yra pavyzdžių, kad KGB nužudo savo žmones, kai jie atlieka užduotį ar tampa per daug išryškinti.

Na, aš nesiekiu taip toli.

Juk žinomas faktas, kad Čiapas buvo aukštas KGB karininkas, žvalgybininkas.

Tai mes jau peršokom visai į kitą temą. Manau, labai nedaug daroma, siekiant išsiaiškinti, ar tas ar kitas KGB pareigūnas toliau nebedirba. Čiapas ta prasme aiškus, ir čia niekam ne paslaptis, bet priedangos firmos taip ir liko iki galo neišsiaiškintos. Šia prasme liudniau.

Bet iš esmės ir šiuo atveju kas ten žino, kam Čiapas iš tiesų dirbo. Aš pasakyčiau galbūt ir ką griežčiau, bet nesinori jo artimųjų skaudinti. Juolab, kad viskas čia tik iš hipotetinės srities.